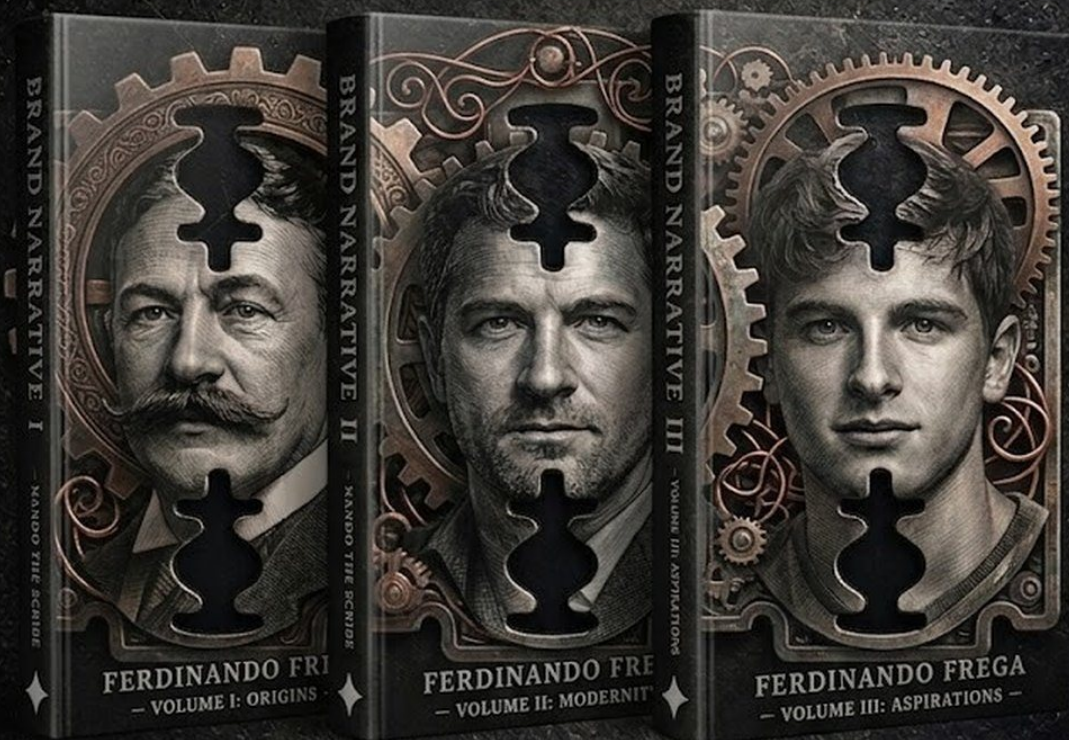

BRAND NARRATIVE GILLETTE.

FERDINANDO FREGA

— NANDO THE SCRIBE — フレガ・サン — Ferdinando —

BRAND NARRATIVE GILLETTE

THE SYSTEM · 08

Juzuu la pili la mfululizo wa Roots & Memory: vipande thelathini na vinne vifupi vinavyoisoma Gillette si kama kampuni bali kama mbinu — nidhamu, kujua wakati na silika iliyoviacha ndani ya wanaume waliopita ndani yake, vikisimuliwa kupitia familia, sakafu za mauzo, viwanja vya ndege na ajali za kawaida za maisha ya kazi.

KOLOFONI

Ferdinando Frega — Nando the Scribe — The Fifth Blade

Mwanzilishi wa masimulizi wa Msimbo wa Tabia. Alijenga mfumo-ikolojia wa kihariri wa dola moja kuzunguka wazo moja tu: sekta ya fedha haina tatizo la pesa. Ina tatizo la tabia.

Imehaririwa na kuratibiwa ndani ya mfumo-ikolojia wa ONEDOLLAR-STORIES. Usanifu wa kidijitali: NAPLES-POST · NOASPECTTIME · ONEDOLLAR-STORIES. Ilichapishwa kwa mara ya kwanza mwaka 2026. Imepangwa kwa mpangilio safi na wa kisasa wa uchapaji ulioboreshwa kwa ajili ya usomaji wa kidijitali. Imechapishwa nchini Marekani.

TAARIFA YA HAKIMILIKI

© 2026 Ferdinando Frega. Haki zote zimehifadhiwa. Hakuna sehemu yoyote ya chapisho hili inayoweza kunakiliwa, kusambazwa au kupitishwa kwa namna yoyote au kwa njia yoyote, ikiwemo kunakili kwa fotokopi, kurekodi au njia nyingine za kielektroniki au za kimakanika, bila ruhusa ya maandishi ya awali

ya mwandishi, isipokuwa kwa nukuu fupi zilizomo katika mapitio ya uhakiki na matumizi mengine fulani yasiyo ya kibiashara yanayoruhusiwa na sheria ya hakimiliki. Matumizi, unakili au usambazaji wa kazi hii bila idhini ni marufuku.

KAULI

Simulizi ya chapa haisimulii hadithi ya Gillette. Inasimulia hadithi ya kile wanaume wa Gillette wanachofanya. Hii ndiyo tofauti. Huu ndio mstari wa ufa kati ya matangazo na utambulisho, kati ya masoko na ukweli. Chapa ni bidhaa. Mwanamume aliyeundwa na chapa hiyo ni mfumo. Gillette ilijenga nyembe. Wanaume walijenga maisha kwazo. Na maisha hayo — nidhamu, silika, usahihi, kushindwa, ushindi, kujua wakati, makovu ndiyo simulizi halisi. Juzuu hili haliielezi Gillette. Linaweka wazi usanifu wa kibinadamu uliofuliwa ndani ya kuta zake na kubebwa mbali zaidi yake. Kila hadithi hapa haihusu kampuni. Inamhusu mwanamume ambaye kampuni ilimzalisha — jinsi anavyofikiri, jinsi anavyosonga, jinsi anavyousoma ulimwengu, jinsi anavyokataa kuwa kitu kingine chochote zaidi ya kile alichokuja kuwa. Gillette ni fremu. Wanaume ndio maudhui. Na mimi ni mmoja wao. Hii ndiyo simulizi. Si chapa. Matokeo ya chapa.

Nando

UTANGULIZI

Hiki si kitabu cha pili cha mfululizo wa juzuu tatu. Ni tabaka la pili la mfumo wa simulizi ya chapa. Gillette ilitumia karne nzima kujenga bidhaa. Mimi ninajenga sehemu ambayo wao hawakuwahi kuwa nayo: usanifu wa kisimulizi — ule ambao hakuna shirika linaloweza kuuzalisha kutoka ndani ya kuta zake lenyewe. Juzuu la Kwanza lilikuwa mlango wa kuingilia: ushahidi kwamba

mwandishi anaweza kuingia ndani ya historia ya chapa bila ruhusa. Juzuu la Pili ni uthibitisho: wakati ambapo chapa inaacha kuwa kitu cha kiviwanda na kuwa kiumbe cha kisimulizi — mfumo wa kumbukumbu, nidhamu, jiometri na utambulisho. Sisimulizi hadithi ya Gillette. Ninaonyesha jinsi Gillette inavyoishi ndani yangu: kama mbinu, kama silika, kama muundo, kama namna ya kuusoma ulimwengu. Juzuu hili linawakilisha kile ambacho chapa bado hazijui kwamba zinakihitaji: simulizi inayozibeba, inayozitangulia na itakayoishi kuliko zenyewe. Si kitabu. Ni msimamo wa kimkakati. Si hamu ya yaliyopita. Ni ramani ya ujenzi. Si kumbukumbu. Ni hataza. Hili ni Juzuu la Pili. Simulizi ya chapa inaendelea.

Nando

MFUMO

Daima kumekuwepo, katika ulimwengu huu, soko ambalo haliporomoki kamwe. Hakuna mgogoro wa kifedha, hakuna mdororo wa uchumi, hakuna kushuka kwa matumizi. Kuna tu mzunguko wa asili wa maisha ya binadamu. Ni soko jeusi, ndiyo — lakini si la mafuta. Kwa hilo, tayari wanapigana vya kutosha. Ninazungumzia uchawi mweusi. Wachawi, wanga, na wale wote wanaowasajili watu kupitia njia zozote wanazoweza kupata — watu wanaotaka kubadilisha maisha ya mtu mwingine kwa hila za kiroho badala ya kuyaacha majaliwa yafanye kazi yake. Wengine husema kwamba katika kifungu kimoja cha Biblia, hata Yesu alilengwa na uchawi wa kudhuru. Na kila mtu anajua kilichotokea baadaye. Yote yanaanzia Afrika, kisha yanaenea kwa watu wa kuhamahama wa jamii ya Wajipsi katika eneo fulani la India. Kwa zaidi ya miaka elfu mbili yamekua na kupanuka, yakitumiwa na wale wanaoamini kwamba wanaweza kubadilisha maisha na majaliwa, wakiwa na hakika kwamba Ibilisi na Beelzebuli bado

wanaweza kuipinga mamlaka pekee iliyosimama: Mungu. Lakini hakuna anayebadilisha majaliwa. Kwa sababu majaliwa ndiyo yanayojenga hadithi halisi. Na ukiacha ikuponyoke ndoto, njozi, utabiri usiodhibitiwa, ishara isiyokusudiwa — kitu kisichoingia katika miundo, makundi, mantiki — hiki ndicho kinachotokea: 1. Huaminiki tena. 2. Unaitwa mgonjwa na kupelekwa kwa uchunguzi. 3. Daktari wa magonjwa ya akili anakujaza vidonge: yeye ndiye pekee anayepata faida mara mbili. 4. Unaishia peke yako, nje ya mwelekeo wako wa asili. 5. Vikwazo vikuu vinakuwa watu walio karibu nawe zaidi. 6. Huruhusiwi tena kuzungumza. Hiki ndicho kinachotokea mfumo unapozaliwa. Kwa miaka kumi na minane niliuzua mifumo ya kunyolea, nikieleza moja baada ya jingine sifa, kazi, mbinu, ubunifu, faida na kisha chapa, muhuri uliohakikisha kwamba haiwezi kushindwa. Kidogo kama kinachonitokea leo. Lakini siwezi kusema zaidi, la sivyo nitaangukia moja kwa moja katika hoja sita zilizo hapo juu. Kwenu, wasomaji, ninaomba hili tu: hifadhini hadithi hii na tarehe hii akilini mwenu. Siku moja nitawaambia jinsi ilivyoishia.

Nando

MUUZAJI

Nilipoanza kazi hii mwaka 1985, ndani ya The Gillette Company, ulimwengu ulifanya kazi jinsi miongozo ilivyojifanya kwamba unafanya kazi. Kisha ikaja Juni 1996, wakanipeleka kwenye kozi ya mafunzo ya siku tano. Mzungumzaji alikuwa Mario Silvano — Meneja wa zamani, Mkurugenzi Mtendaji wa zamani, Profesa wa zamani, Mshauri wa zamani, wa zamani wa kila kitu. Mtu mwenye vyeo vingi kuliko kiini. Kozi iliitwa The Commercial Negotiator. Siku tano za maigizo: sehemu mtaalamu, sehemu mwigizaji, sehemu mjanja. Alifunga onyesho kwa sentensi moja ya mwisho: “Hakuna kitu katika ulimwengu huu kisichoweza kuuzwa.”

Niliibeba sentensi hiyo kwa miaka ishirini na mitano. Niliiamini. Niliitetea. Niliitumia. Hadi mwaka 2021, nilipoanza mchezo huu — uandishi — na hatimaye nikaelewa ukweli: Ulikuwa upumbavu mkubwa zaidi niliowahi kununua. Alikuwa mshawishi, ndiyo. Wa kuaminika, hapana. Alichohitaji ni marekebisho moja tu: kubadilisha “kitu” kwa “bidhaa.” Hapo sentensi ingefanya kazi. Kwa sababu bidhaa inaweza kuuzwa. Kitu ni hadithi nyingine. Muuzaji daima ni yule mtu anayeonekana kana kwamba anakupa kitu, huku kwa tabasamu lilelile, anakunyang’anya kitu kingine. Muuzaji wa kwanza wa kweli katika historia — yeye pekee ninayemheshimu — alikuwa Yesu. Aliuza Neno. Na alifanya hivyo kwa idara ya kwanza ya masoko kuwahi kuundwa: wavuvi kumi na wawili wa Galilaya. Hakuna hata mmoja wao anayetoka MIT. Lakini wenye nidhamu. Si wakamilifu — wa kutosha tu. Wengine? Waache waendeleo kuendesha kozi zao za mauzo na kujipatia pesa. Binadamu hufinyangika. Daima atakuwepo mtu atakayelipa ili afinyangwe.

Nando

NYWELE

Nywele ni undani ambao watu hujifanya kuuelewa. Huziita usafi, urembo, utambulisho, utamaduni, desturi. Lakini nywele si chochote kati ya hivyo. Ni mpaka: kati ya kile unachoonyesha na kile unachoficha. Wengine huwaamini vinyozi, wengine huwaamini warembeshaji, wengine huziamini mashine za kisasa zinazoahidi kujitegemea na ukamilifu. Lakini nywele hubaki pale, ngangari, ukumbusho wa kibiojia: ulikuwa mnyama muda mrefu kabla ya kuwa raia. Na si adui. Ni rafiki asiyestarehesha, shahidi wa asili. Huenea mwilini kote, hubeba rangi uliyopangiwa na ramani yako ya vinasaba, na hushikilia hadithi usiyoweza kuifuta. Hata wenye upara hawako bila nywele — wamezipoteza tu kwa

muda ambao hakuna anayeweza kuupima. Ili kuzielewa nywele, lazima urudi mwanzoni — kwa binadamu wa kale, mahali ambapo masimulizi yako yote hurudi. Ninazona kama noir ya kabla ya historia. Watu wawili nyuma ya ukuta wa nyasi, wakizungumza. Wa tatu anafika na hawezi kutambua yupi ni mwanamume na yupi ni mwanamke. Uso hautoshi. Uso hudanganya. Kwa hiyo, mwanamke anaamua kuuandika upya utambulisho wake. Anatembea hadi mtoni, anajitazama majini, na anaona ndevu. Si zake. Hazimtambulishi. Hazimtofautishi. Anapata jiwe lenye makali na kuanza kuondoa nywele, unywele mmoja baada ya mwingine. Anagundua kwamba kuota upya ni polepole — faida ndogo: desturi hii haidai sadaka ya kila siku. Na anagundua jambo lenye nguvu zaidi: mwanamume anamtazama tofauti. Tofauti inakuwa mvuto. Tofauti inakuwa lugha. Tangu wakati huo, utamaduni wa nywele unaanza: kwanza wa kiishara, kisha wa kijamii, kisha wa kiusafi, kisha wa kisayansi, kisha wa kiitikadi. Hadi inapofika misimamo mikali ya kisasa — wale wanaosema nywele hulinda na lazima zibaki, wale wanaosema lazima zitoweke ili mtu akubalike, wale wanaozichonga ili watamaniwe. Lakini ukweli ni rahisi: nywele huzaliwa, hukua, hupinda... na pale zinapopinda, hufa. Mzizi hubaki hai, ngangari, kama mawazo fulani usiyoweza kuyaondoa hata kwa nia thabiti. Na kuna kanuni moja ya mwisho — ile ambayo msimulizi pekee anaijua: usigeuze kamwe mzizi kuwa mzozo. Tofauti ni irabu moja tu. Lakini inabadilisha kila kitu.

Nando

MAJARIBIO YA MOJA KWA MOJA — UFIKIAJI

TOLEO LA KIINGEREZA

Unachokaribia kusoma si kitabu, si mkusanyiko, si mradi wa kihariri. Ni kitendo cha kujiweka wazi. MAJARIBIO YA MOJA KWA MOJA. Yangu. Nikiwa na miaka 61, nilielewa jambo rahisi: watu hawataki toleo fulani la mimi. Wanataka kila kitu nilicho — bila kundi, bila nafasi, bila lebo. Basi tufanye hivyo. Tuweke mezani kile kinachobaki unapoondoa kila kitu kingine — sauti, kumbukumbu, jeraha, uwazi, kicheko, uchovu, ukweli. Hadithi hizi kumi hazikusudii kumshawishi mtu yeyote. Zipo ili kuonyesha. Kwangu. Kwako. Kwa wale ambao hawapo hapa. Kwa wale ambao hawakuwahi kutazama kwa kweli. Huu ndio utangulizi. Zilizobaki ziko jukwaani. Kiingereza. Kijapani. Kihindi. Njia tatu za kuwa. Njia tatu za kujiweka wazi. Njia tatu za kusimama ndani ya majaribio. Furahia kusoma.

Nando

MSINGI

Sisi ni kile tulicho pia kwa sababu ya watu tunaokutana nao. Tuna deni kwao kwa kila kitu, hata tusipokubali. Binadamu kwa asili hawana shukrani: huchukua, husahau, huzoea mambo. Na ukosefu huu wa shukrani hujitokeza kwa namna elfu, karibu kila mara bila kelele. Wazo hili la wima linatokana na kile ninachokuwa. Ninalihisi kila siku: wengine huliita kipaji, wengine huliita ubongo usiozimika kamwe, wengine huliita ugonjwa. Wengine hawaliiti chochote, kwa sababu hawalihisi. Wanapouliza “kazi yako ni nini?”, tungepaswa kujibu kwa kile tulichokiota tukiwa watoto, katika miaka ya kutojali. Hakuna ambaye angecheka. Wangetupa tabasamu safi — lile unalowapa watoto ambao bado wanaamini katika uwezekano. Kisha asubuhi moja ninaamka na kugundua

kwamba najua kusimamia pesa. Lakini daima kuna “lakini”. Sina pesa. Na lazima niahirishe. Majaribio yangu yanaanza sasa. Kwa hadithi hizi kumi. Kwa wale watakaozisoma, watakaozisoma tena au watakaozipuza. Haijalishi. Zinabaki hapa. Milele, angalau zenyewe.

Nando

MKUTANO BAADA YA SAA ZA KAZI

Kufa kulikuwa kwa haraka kuliko nilivyotarajia. Hakuna handaki linalong’aa. Hakuna ndugu wanaonikimbilia. Hakuna muziki wa kugusa hisia. Ukimya tu. Ukimya wa kifahari sana. Karibu wa kishirika. Nilidhani hatimaye ningeweza kupumzika. Baada ya miaka arobaini ya mikutano isiyo na maana, mikutano ya kimataifa kwa simu, wakurugenzi wanaozungumza kwa saa mbili bila kusema chochote, na mameneja walioamini kwamba PowerPoint ni dini... nilidhani yamekwisha. Kosa la mauti. Takriban dakika ishirini baada ya kufa, nilipokea taarifa. Hakuna malaika. Hakuna pepo. Mwanamke aliyevalia nadhifu kabisa alinikabidhi folda nyeusi. “Bwana Frega, unasubiriwa katika Chumba cha Mikutano cha Milele saa tano asubuhi.” “Kwa ajili ya nini?” “Tathmini.” “Ya nini?” “Ya maisha yako.” “Tunaweza kufanya kwa simu?” “Hapana.” Niliingia chumbani. Meza ndefu kupita kiasi. Watu walikuwa wameketi kila mahali. Wote wafu. Lakini hai sana katika mienendo yao. Nililitambua mara moja kundi baya kuliko yote: mameneja wa zamani. Wafu kwa miaka mingi lakini bado hawawezi kuacha kuamrisha. Mmoja alikuwa akizungumza kwa chati. Mwingine alikuwa ameandaa wasilisho. Mwingine aliendelea kurudia: “Turudi kwenye hoja kuu.” Hoja kuu haikuwahi kufika. Kisha niliwaona watu wa kihistoria. Napoleon, akiwa na wasiwasi. Julius Caesar, akiwa amechoshwa. Farao mmoja amelala. Mapapa wawili wakibishana kuhusu jambo

ambalo hakuna aliyelikumbuka. Mshauri wa McKinsey aliyekufa mwaka 2087 na bado akitumia maneno ya Kiingereza yasiyo na maana: “Alignment.” “Performance.” “Scalability.” Hata akiwa mfu, asiyezumilika. Walinikalisha. Mzee mmoja alifungua faili. “Bwana Frega.” “Nipo.” “Tumechambua maisha yako.” “Pole sana.” Hakuna aliyecheka. Wafu. Ucheshi mbaya mno. Walianza: “Kwa nini uliandika sana?” “Kwa nini isiwe hivyo?” “Kwa nini uliunda maelfu ya maudhui ya bure?” “Ili kuona nani angeelewa.” “Kwa nini hukuuza kama kila mtu mwingine?” “Kwa sababu kila mtu mwingine alionekana ana sonona.” Ukimya. Waliandika maelezo. Kisha likaja swali la kweli. “Unaogopa kifo?” “Hapana.” “Kwa nini?” “Kwa sababu ninyi mmejipanga vibaya kuliko walio hai.” Kwa mara ya kwanza, mtu mmoja alitabasamu. Mwenyekiti alifunga faili. “Tumeamua.” “Mbinguni?” “Hapana.” “Jehanamu?” “Hapana.” “Basi nini?” Alinikodolea macho. “Tunakupangia idara ngumu kuliko zote.” “Ipi?” Alinipa beji. Niliisoma polepole:

Mikutano na Mabilionea wa Hivi Karibuni

Nilielewa mara moja kwamba kifo kilikuwa tu kupandishwa cheo kulikotekelezwa vibaya. Na sehemu mbaya zaidi: wa kwanza aliyetaka kukutana nami alikuwa tayari ameketi nje ya mlango. Elon Musk. Alikuwa akitabasamu. Mimi sikuwa.

Nando

WAKATI: KITABU

Ni Kitabu Gani Mashuhuri cha Kale Unachokiona Kimesifiwa Kupita Kiasi?

Sijawahi kuwa msomaji wa kweli. Utamaduni ulinijia wenyewe, katika mwendo wa maisha yangu, na nilionja matokeo yake siku baada ya siku. Masomo yangu ya kwanza yalikuwa vitabu vya

katuni — TEX WILLER, shujaa wangu wa hadithi — kisha DIABOLIK mara moja moja, na hatimaye JACULA, katuni ya ngono. Hadithi zilionigusa na kunivutia zaidi zilikuwa zile nilizozipata kwa bahati, kana kwamba majaliwa yalikuwa yakifanya kejeli: tumpe Frega kitu hiki, ataboreka. Ukaribu wangu na intaneti ulianza kwa hiari, si kwa lazima, na nakumbuka kwamba mara moja ukawa hitaji la kusoma — lakini si vitabu. Sijawahi kuwa mtu wa mawazo finyu. Sikuwa nikitafuta habari kubwa, zenye kelele, za kisisimua. Ni mambo madogo yanayoonekana hayana maana — ambayo mara nyingi huficha ukweli halisi. Ilikuwa Biblia, zawadi niliyoipokea kabla ya harusi yangu, iliyofungua upeo wangu na kuboresha uoni wangu, uliohama kutoka mlalo hadi wima — angalau ndivyo ninavyoamini leo. Na baada ya shule ya mafumbo niliyopangiwa nikiwa na miaka 33, na kila kitu ambacho ni usanifu ndani ya jiometri, na numerolojia kama matokeo, si chanzo. Ni hili tu lililoniwezesha kukomaza mantiki ya pande mbili — ya desimali kuelekea binadamu na ya binari kuelekea algorithimu na AI — njia pekee ya kuuliza maswali muhimu na kupokea majibu yanayofaa, yaliyowiana na si yaliyorekebisha. Kusoma si zoezi linalojitokeza ndani ya hadithi tu. Kipimo halisi ni kusoma mambo, hali, na kuelewa bila kukisia. Hiki ndicho kitabu changu bora.

Nando

GILLETTE ITALIA

(Undani Ambao Watu Wengi Hawaujui)

Gillette iliingia Italia katika miaka ya 1950. Watu wachache sana wanakumbuka ni nani aliyesaidia kujenga uti wake wa mgongo halisi wa Kiitaliano. Viongozi wawili kati ya muhimu zaidi katika historia yake wote walitoka Puglia. Raffaele Di Tullio. Alianza

katika mauzo. Kisha akawa mkaguzi. Meneja wa Kanda. Msaidizi wa Mkurugenzi wa Mauzo wa Italia. Hatimaye, Mkurugenzi Mkuu nchini Ubelgiji. Na kisha alikuwepo Piero Chiummo. Aliingia kupitia masoko na matangazo. Hatimaye akawa Mkurugenzi Mkuu wa Gillette Italia na akabaki kuwa mtu muhimu kuanzia miaka ya 1970 hadi miaka ya 2000. Wanaume wawili kutoka Kusini mwa Italia. Ndani ya shirika la Kimarekani. Muda mrefu kabla hotuba za kuhamasisha hazijawa tasnia. Hawakujenga chapa binafsi. Walijenga matokeo. Na kwa watu kama mimi tulioingia baadaye kutoka chini kabisa... Walikuwa ushahidi kwamba nidhamu inaweza kufika mbali kuliko nasaba. Katika miaka hiyo hukuingia Gillette kwa sababu ya shahada, uhusiano wa kifamilia, au sifa za kike. Uliingia kwa sababu moja tu: uwezo. Kisha ukaja kujitolea, nidhamu, akili, utaratibu na heshima kwa kanuni. Kila kitu kengine ulijifunza barabarani. Nilianza bila chochote zaidi ya miaka minane ya shule — kiwango cha chini kinachotakiwa kisheria. Nilichokuwa nacho ni kujua wakati, silika, na unyenyekevu wa kuanzia chini. Kila jioni, unachapisha ripoti zako. Kila asubuhi, unatuma takwimu kwa meneja wa kanda. Na mwishoni mwa wiki ulifunga muhtasari, uliambatisha kila kitu, na kuhakikisha bahasha imeachwa kabla ya Jumatatu asubuhi. Gharama, makusanyo, mauzo, maelezo ya soko, uchambuzi wa eneo, mienendo ya washindani — aina ya PM ya Gillette kwa ajili ya uwanjani. Na kisha ikaja sehemu ya kiutendaji. Kufunga oda hakukutosha. Ulisasisha kila daftari la mteja kwa mkono: tarehe, idadi, bidhaa moja baada ya nyingine. Hakuna programu. Hakuna njia za mkato. Wewe tu, kalamu, na ukweli. Kila siku unaishia kwenye simu na Ferruccio Luraschi — udhhibiti wa mikopo. Alizuia oda hata kama mteja alipungukiwa senti moja. Wauzaji walichukia hilo, lakini mwishoni mwa mwezi kila mtu alipata njia. Ulikwangua chini ya pipa ili kufunga mwezi, robo mwaka na robo mwaka ya kimataifa. Watu walidhani unahitaji shahada.

Ulichohitaji kwa kweli kilikuwa korodani za chuma — ili kunusurika matatizo ambayo hata nyembe hazingeweza kuyakata. Ndivyo ilivyokuwa. Muhtasari wa elimu ndefu. Na fahari ilinisukuma mbele zaidi: nilipata diploma yangu ya uhasibu kwa juhudi zangu mwenyewe. Kuhusu chuo kikuu, nilihudhuria — lakini si kusoma. Nilienda pale kuwatongoza wanawake. Sababu halisi ya kuwepo kwangu.

Nando

MTU USIYEMTARAJIA

Tarehe 21 Februari 1993, niliwaambia wakwe zangu wa baadaye kwamba hivi karibuni ningemuoa binti yao — dada yake Michele, mke wangu wa sasa na wa pekee wa kisheria. Saa chache kabla, nilikuwa nimewasilisha “kifurushi changu cha upendo”: wana wangu mapacha. Yeye alicheka na kuniambia kwamba nina wazimu. Michele hakuelewa mara moja kilichokuwa kikitokea. Elisabetta alikuwa na miaka thelathini. Kila mtu alidhani ni mapema mno. Uamuzi kama huo ulistahili mantiki, mipango na baraza la familia. Walionekana kama mojawapo ya zile familia kamilifu za Barilla-Mulino-Bianco — isipokuwa gurudumu lilikuwa likizunguka kwa sababu yangu, na sikuwahi kuomba ruhusa. Asubuhi iliyofuata, ndani ya saa ishirini na nne, alikuwa ameupokea kikamilifu mshtuko huo. Alinjia akiwa na uso mgumu, mwenye hasira, akasema: “Unatokea hapa, unaipindua familia yangu juu chini, unatujulisha jambo lililokwisha kutokea, si habari, si taarifa — kisha unaondoka, kana kwamba unanunua mkate supamaketi.” Huyo ndiye nilikuwa mimi. Hakuwa amekosea. Nilikuwa na miaka ishirini na minane. Nilimtabasamia na kusema: “Naona ulisomea saikolojia. Wewe ni hodari wa uchambuzi. Lakini unakosa sehemu ya msingi ya magonjwa ya akili — ile usiyoweza kuisomea. Unaweza tu kuiishi.” Kisha

niliondoka. Ndani ya miezi miwili, peke yangu, niliandaa harusi nzima. Tarehe 23 Aprili mwaka huo huo, nilioa. Na tarehe 17 Oktoba, wana wangu walizaliwa wavulana mapacha. Mtu usiyemtarajia.

Nando

KAZI: YANGU

Leo ninaandika kila kitu ambacho ningetaka kukuambia ana kwa ana. Kusasisha matukio ndiyo njia pekee ya kifasihi iliyobaki. Hakuna kingine. Ilikuwa Mei 1985 nilipokubali ofa yako ya kazi. Na hata hivyo, hukuwa mwajiri. Ulikuwa tu baba yangu. Nilianzia chini kabisa, na sikuteseka. Nilitabasamu. Na bila kukaza meno, niliendelea kusonga mbele. Babu alikuwa tayari ameweka mambo wazi. Baada ya miaka arobaini migodini, siku moja alisema: “Ukuaji haupimwi kamwe kwa sentimita wala kwa pesa. Kwa matendo tu.” Na alikuwa amemaliza darasa la tatu tu. Kila mkutano uliotupa nafasi ya kuonana uliunda kile ninachokiita sasa uthibitisho wako: wa kikazi, wa kimantiki, wa kiakili — na mwishoni kabisa tu, wa kihisia. Hatukuwahi kuwa na maadui katika DNA yetu. Ni watu tu ambao tulikataa kuwapa mwanya. Mama yangu hakuwahi kukosa fursa ya kunishambulia. Alikuwa akisema kwamba nilikabidhiwa kazi ya maisha yote na kwamba ningepaswa kumshukuru baba yangu milele. La sivyo, nani ajuaye ningefanya nini. Nani ajuaye maisha yangu yangukwaje. Kwa hiyo, niliamua kwamba mwisho wa maisha yangu ya kikazi ulipaswa kubadilika. Na mwezi Desemba 2003, niliacha pesa, heshima, mamlaka na hadhi — ili tu kumwonyesha mimi ni nani. Lakini hakuwahi kuelewa. Ilinichukua miaka ishirini na mitatu kupata kipimo changu halisi. Sasa hakuna hata mmoja wenu aliye kando yangu tena. Lakini bado niko karibu nanyi wawili. Na siku moja, nitawafikia. Na wakati baba yangu daima alijua hasa mimi

ni nani — nguvu zangu zilikuwa zipi, na hazikuwa zipi — mama yangu, akizungumza naye, alikuwa akisema: “Labda walimbadilisha alipozaliwa. Kwa sababu mtu huyu amekuwa mtu ambaye hakuna aliyemtarajia. Na kwa namna fulani... wanasema ni, mwanangu.”

Nando

MAISHA BORA KABISA

Kama ningepaswa kuyaeleza maisha yangu bora kabisa, ningesema hayapo. Au tuseme: yapo tu katika mawazo ya wale ambao bado wanaamini kwamba maisha ni kitu unachoweza kukibuni badala ya kitu unachokipitia tu. Leo daktari wa magonjwa ya akili wa kudumu wa WordPress anatutupia swali lile la kawaida la kila siku — aina ya swali unalowauliza watoto, wakati bado wanadhani kwamba siku zijazo ni zawadi iliyokwisha kufungwa na wazazi wao. Ni watu wazima wanaowabebesha watoto wao ndoto zao ambazo hazijatimia, kushindwa kwao kwa kimya, njozi zao zilizorejelezwa, wakitumaini kwamba mtu mwingine atafanya vizuri zaidi pale ambapo wao hawakujaribu hata kidogo. Maisha si jambo zito. Si kitu cha kumiliki, si mali, wala rasilimali binafsi. Na hapo ndipo hasa ubinadamu unapoteleza: kuamini kwamba unaweza kumiliki kile ambacho hakikukusudiwa kamwe kumilikiwa. Maisha ni zawadi dhaifu tu yenye mambo mawili ya uhakika: siku unayozaliwa — iliyochapishwa kwenye nyaraka zako — na siku unayokufa — iliyochapishwa kwenye nyaraka ambazo hutazona kamwe. Kila kitu kilicho katikati ni kile tulicho, kile tunachotamani tungekuwa, kile kinachotubadilisha, na kile hatimaye kinachokuwa. Kwa kujua au bila kujua, hakuna tofauti. “Maisha bora kabisa” ni mchezo wa sarakasi, udanganyifu wa mfanya-mazingaombwe. Njozi inayoyeyuka pale unapoikodolea macho kwa karibu mno.

MAISHA YA MENEJA

Kuamka saa 12:00 alfajiri. Dakika thelathini za kukimbia, kuoga, gazeti, kifungua kinywa. Saa 2:30 asubuhi tayari yuko ofisini. Kufika kabla ya kila mtu na kuondoka baada ya kila mtu — ishara mbili ambazo kampuni nzima inazisoma bila kuhitaji maelezo. Saa 4:30 asubuhi mapumziko ya kahawa. Saa 7:30 mchana kitafunio cha haraka. Saa 12:30 jioni anatoka nje kwa shughuli binafsi au mkutano wa kibiashara wa jioni. Saa 2:00 usiku hatimaye anarudi nyumbani, ambapo chakula cha jioni kinamsubiri. Saa 3:30 usiku anaketi mezani pake — kompyuta mpakato upande wa kushoto, kompyuta ya mezani upande wa kulia — akibadilishana data, akipitia takwimu, akijenga mipango, akikamua mawazo ya kibunifu kutoka kwa ubongo uliochoka. Faida ni dini. Kila kitu kingine ni nyongeza. Analala saa saba usiku. Daima kuna mtu anayepasha joto kitanda chake, naye anaiacha sehemu ya kimakanika ndani yake ichukue usukani. Saa 9:00 usiku hatimaye anapatwa na usingizi. Saa 12:00 alfajiri anaamka tena. Saa tatu za usingizi — zikiwiana kikamilifu na zile mbinu za Mashariki zinazoahidi kupona kwa mapumziko machache. Hadithi ya kubuni anayoiamini kwa sababu inaifanya mashine iendele kufanya kazi. Jumamosi na Jumapili ni takatifu. Starehe, vivutio, familia. Siku hizo hataki kusumbuliwa — hasa na wenzake wa kazi au mtu yeyote wa kampuni. Ufalme unafunga malango yake. Meneja hulipwa vizuri, ndiyo. Lakini hubeba uzito wa majukumu ambayo, yakishughulikiwa vibaya, yanaweza kusababisha madhara yasiyorekebishika na mlolongo mrefu wa maumivu. Watu husahau hilo. Mara nyingi, nafasi hii si beji kwenye koti. Ni utambuzi wa kimya kutoka kwa wafanyakazi na wamiliki — wakati wanapoacha kukuona kama gharama na kuanza kukuona kama rasilimali. Na

utambuzi huo, unapofika, ndio mshahara pekee wa kweli anaoupata.

Nando

MABWANA HALISI

... wa Utapeli

Tulikuwa wafanyakazi wenza, baba yangu na mimi. Tulifanya kazi kwa kampuni ileile ya kimataifa ya Kimarekani. Wauzaji. Matapeli wa kiakili. Kanuni ya kwanza ilikuwa daima ileile: haki na uaminifu kwa kila mtu. Ya pili: kuelewa mahitaji halisi ya mteja kabla mteja mwenyewe hajayaelewa. Kuuza hakukuwa kusukuma bidhaa. Kulikuwa kumsaidia mtu kuepuka matatizo. Mauzo zaidi hayakumaanisha pesa zaidi. Yalimaanisha kuridhika zaidi kwa mteja — bwana pekee halisi wa soko. Sote wawili tulikuwa tumeshika nafasi za uongozi wa kitaifa. Katika miaka tofauti sote wawili tulifikia nafasi ya kwanza nchini Italia kwa ubora na wingi. Kamwe si namba moja rasmi. Lakini moyo wangu daima hupiga kwa mdundo uleule: Marekani. Na walikuwa Wamarekani waliochukua hatua. Watendaji wakuu walikuja kuona kwa macho yao wenyewe jinsi akina Frega walivyofanya. Katika miaka ya tisini Bwana Wakefield, Mkurugenzi Mtendaji wa Ulaya, alikwenda kumwona baba yangu. Mwanzoni mwa miaka ya 2000 Bwana Alan Both, makamu wa rais wa dunia nzima, alikuja kuniona mimi, akiwa ameandamana na washauri na wakurugenzi wa mauzo. Ni maisha gani tuliyokuwa nayo. Ahahahah. Kisha baba yangu aliamua kwamba miaka arobaini ilitosha. Mwaka 1996 alistaafu. Mimi nilisubiri hadi mwaka 2003. Nilikuwa na miaka thelathini na minane, nikiwa na miaka kumi na minane katika kampuni. Nilikuwa nimechoka. Pesa hazikuwahi kuwa kipaumbele. Ni yale tu mambo yaliyonifurahisha. Kwa nini ninasimulia hadithi hii?

Kwa sababu leo, baada ya kuwa mwandishi, machapisho yangu yanasomwa katika nchi nyingi. Mwishowe kanuni bado ni ileile. Mwishowe, kanuni haikuwahi kubadilika. Unahitaji tu kujua jinsi ya kuuza hadithi.

Nando

MTU MAKINI

(Vincenzo Frega)

Baba yangu anaingia katika duka dogo la tumbaku huko Seminara, mji mdogo katika jimbo la Reggio Calabria. Si mwenyeji wa hapo. Yuko katika eneo hilo kwa ajili ya kazi, akiwa mwakilishi wa mauzo wa Gillette. Ndani, anakutana na jirani kutoka nyumbani, karani wa benki. Anamuuliza, “Unafanya nini hapa?” Mtu huyo, akiwa amechangamka kweli, anajibu, “Ninacheza kamari ya farasi.” Baba yangu anamtazama. “Na uwanja wa mbio uko wapi? Nimeishi hapa miaka kumi na sijawahi kuuona.” Jirani anatabasamu kwa dharau, akijaribu kuonekana mjanja. Anatoa tiketi ya kamari ya TOTIP na kumwonyesha. Baba yangu anaitazama kwa sekunde moja, akiwa amechanganyikiwa, kisha anaangua kicheko. Anazungumza na mtu anayecheza kamari ya farasi... bila farasi. Tayari anawaza kumsimulia mama yangu, ambaye anamjua jirani huyo vizuri — amekuwa akimhusudu kwa uaminifu kwa miaka mingi. Anacheka moyoni. Anacheka pia kwa sababu hajui kabisa kinachokaribia kutokea. Anaendelea kuwahudumia wateja wa duka, mgongo wake ukiwa umeelekea mlangoni. Mteja anaendelea kufanya ishara za ajabu kwa kichwa kuelekea mlangoni: ndiyo/hapana, ndiyo/hapana. Baba yangu haelewi. Kwake, ni ishara za kawaida za mji mdogo tu. Anamaliza, anaaga, na kutoka nje kwa utulivu. Mara tu anapokanyaga nje, wanamsimamisha. Walimkamata. Wanamtia mbaroni. Carabinieri wamefurahi mno:

baada ya miaka kumi na mitano, wanaamini hatimaye wamempata. Naye anacheka. Anacheka kama mwendawazimu. Anadhani ni mzaha. Kituoni, wanaomba hati zake, kazi yake. Anajibu huku bado anacheka. Kisha swali: “Hujui kwa nini uko hapa?” “Hapana.” “Unafanana kabisa na mtu tuliyekuwa tukimsaka kwa miaka: ‘Mtu wa Bunduki ya Rashasha wa Seminara.’ Kabla hatujaendelea, tunasubiri uthibitisho kutoka kwa kampuni yako mjini Milano.” Baba yangu anasita kwa sekunde moja. “Na kwa nini mnamwita Mtu wa Bunduki ya Rashasha?” “Kwa sababu kwenye mazishi ya mafia husimamisha ibada, huliburuta jeneza hadi barabarani, hulifungua, na kumimina magazini nzima ya risasi ndani ya maiti.” Kimya. Baba yangu anawatazama. Kisha anasema: “Ah... kumbe mimi ni mtu makini.” Wanamwachia. Wanajitolea kumpeleka kwa gari. “Hapana, asante. Nitatembea. Nina gari langu.” Hakuna kuomba radhi. Hakuna maelezo. Anatembea kurudi nyumbani akicheka. Anasimama mlangoni. Anawaza amwambie nini mama yangu. Kisha anaamua kutomwambia chochote. Si kwa sababu anaogopa kwamba hatamwamini. Bali kwa unyenyekevu. Kwa heshima ya taswira yake mwenyewe. Ili asichanganywe na mtu ambaye yeye si. Kuwa aina ya mtu ambaye hakuna anayemtarajia.

Nando

JINSI TULIVYOKUWA

Daima nimevutiwa na mwanzo. Si ule ulioandikwa vitabuni — huo ni toleo la mtu fulani tu, uwakilishi, kamwe si ukweli kamili. Ninamaanisha mwanzo halisi, ule ambao hakuna aliyeweza kuurekodi. Ninauwazia hivi. Mwanamke — kiumbe halisi cha kwanza ambacho kila kitu kinaanzia kwake — anatembea msituni akitafuta pango. Hakuna kilichobadilika: hata leo anatafuta makazi, mahali pa kujenga familia, pa kuweka utulivu, pa kutia

nanga maisha. Kweli ni kiumbe bora zaidi. Alifyonza kila kitu kutoka katika ulimwengu wa wanyama: mantiki, akili, hisia, silika — vyote vikiwa vimeunganishwa na angalizo lisilowezekana, uwezo wa kunusa unaopakana na uungu. Huyo ndiye yeye. Mwanamke wetu. Miondoko yake inarudia mwangwi wa ulimwengu wa paka: kamwe si mikali, kamwe si ya ghafla, daima ni laini kama mahameli. Mtazamo wake unafunua utambulisho wake. Akili yake ina maswali yasiyo na mwisho — mahitaji hamsini na sita ya kipekee, hakuna hata moja lililo kipaumbele, kana kwamba anasema kwamba kilicho kamili lazima kihojiwe daima. Kisha akazaa. Si kwa ajili ya mwili, bali kwa ajili ya mwendelezo. Na alifanya hivyo na sokwe — daima huchukua aliye bora zaidi aliyepo. Yeye, wakati huohuo, alibaki palepale alipokuwa. Akila, akipumzika, akitoa ukaribu wake. Mahitaji mawili, yasiyobadilika kwa mamilioni ya miaka. Hakuna kilichoendelea. Hii si anthropolojia — sina vyeo, sina mafunzo ya kitaaluma, sina mbinu. Ni maono tu ya mwanamume aliyeamka asubuhi hii, akamsikiliza Barbra Streisand, na akawaza jambo moja rahisi: Jinsi Tulivyokuwa.

Nando

“Hitaji huinoa akili; uhaba huzaa thamani — ni sheria ya kale kabisa ambayo bado tunaitii.”

GEREZA

Gereza — mahali panapoogopwa na binadamu wote, mahali ambapo hakuna anayetaka kuingia, lakini ndipo kila mtu hupita hatimaye. Katika maumbo yake ya kale zaidi, lilionyeshwa kama ufalme wa kunyimwa: uhuru, wa kutembea, wa kutenda. Kisha likabadilika kwa karne nyingi na kuwa vitu vingine. Neno lenyewe linakuburuta mara moja hadi mahali palipo wazi zaidi, halisi zaidi:

pale pa kimahakama. Lakini huo ni mfumo wa jamii tu, uainishaji wa wakati mmoja ambao si tu hubadilisha maisha yako bali pia unaweza kubadilisha nafasi yako katika jamii. Kumbukumbu ya shuleni inanijia: Silvio Pellico, 1789–1854, ambaye, akiwa gerezani, aliandika *Le Mie Prigioni* — mwongozo ambao sasa hutumiwa na waume wanaotumikia vifungo vya kihisia. Ndiyo, si tasnifu ya kimahakama, bali ni hali ndani ya mhimili wa utambulisho wa mtu, kwa sababu tunaweza kufungwa ndani yetu wenyewe. Lakini hilo likitokea, lazima ukimbilie saikiatria na tiba ya dawa, kwa sababu kuponya akili ndani ya mawazo kunabaki kuwa kikomo pekee cha kweli cha fasihi yote ya tiba. Kifungo cha akili ni seli ambayo hakuna daktari anayeweza kuifungua kikamilifu. Nakumbuka wakati mwanamke Mromania aitwaye Rodica aliponifungia ndani ya nyumba yake usiku mmoja. Baada ya kunywa chupa nne za mvinyo, alicheka kama mwendawazimu, nami nilikuwa na ndege ya kupanda muda mfupi baadaye, ili kurudi Italia. Ilinibidi nijadiliane na kuweka mezani Mkataba wa Calabria — ni wazi uvumbuzi wangu — ambao kwa mujibu wake, katika ardhi ya kigeni, lazima daima mgeni apewe nafasi. Hilo lilitosha milango ifunguke na mimi nitoke nje. Gereza la kihisia, la kimapenzi, la kimahaba halina nondo za chuma. Lina kumbukumbu tu — za aina ambayo huwezi kuzisahau kamwe.

Nando

SIKUWA TAYARI KWA MAFANIKIO

Ferdinando alikuwa ametumia miaka mingi akiwazia mafanikio. Mazoezi, kazi, juhudi — mwongozo mzima. Lakini mafanikio yalipofika hatimaye, hayakubisha hodi. Yaliupiga teke mlango ukafunguka, yakaingia, yakaauliza: “Basi? Uko tayari?” Hakuwa tayari. Yalitokea haraka. Mradi aliokuwa ameujiunga kwa kujitolea kwa ukaidi ghafla ukapata kutambuliwa. Simu za vyombo vya

habari, mialiko ya makongamano, ushirikiano — kila mtu alitaka kipande chake. Mwanzoni, alijisikia vizuri sana. Kisha akatambua kwamba mafanikio huja na mwongozo ambao hakuwahi kuupokea. Matarajio yaliongezeka. Vivyo hivyo mashaka. Kila uamuzi ulionekana kama bomu la kutegua. Kila kosa lilionekana kama tangazo la kifo linalowezezana. Wakati huohuo, ratiba yake ililipuka: mikutano, tarehe za mwisho, mahojiano. Shauku yake — kile kilichoanzisha kila kitu — ilianza kukosa hewa chini ya uzito wa “mambo muhimu.” Kwa hiyo, alifanya jambo pekee lenye mantiki: alikimbia. Si milele — muda wa kutosha tu kupumua. Katika utulivu, alijiuliza swali ambalo hakuna anayeliuliza mambo yanapokwenda vizuri: “Hasa ninafanya nini?” Na jibu lilikuwa rahisi: alikuwa amechanganya mafanikio na kelele. Alirudi na mtazamo tofauti. Alijifunza kusema hapana. Alijifunza kukabidhi majukumu. Alijifunza kwamba kuwa kila mahali ni kutokuwa mahali popote. Na polepole, shauku ilirudi — si kama fataki, bali kama mwali mdogo wa kudumu usiozimika. Akitazama nyuma, alielewa ukweli: hakuna anayekuwa tayari kwa mafanikio kamwe. Mafanikio ni kama mgeni anayefika mapema, anakula kupita kiasi, na kukosoa samani. Lakini ukinusurika ziara ya kwanza, unajifunza jinsi ya kumkaribisha. Na hilo — si makofi — ndilo ushindi halisi.

Nando

GRAMU 500

Ilikuwa Juni 1996. Mkutano wa mauzo wa kimataifa umeandaliwa katika makao makuu ya kampuni huko Boston kwa ajili ya uzinduzi wa bidhaa mpya duniani kote. Kitengo cha Italia kiliamua kugawa timu ya mauzo katika safari mbili tofauti za ndege — moja ikiondoka Roma, nyingine Milano. Mwisho uleule: kwanza New York, kisha Boston. Sababu ilikuwa rahisi. Kama jambo lolote

lingeharibika, hawakutaka kikosi kizima cha mauzo cha Italia kiwe ndani ya ndege moja. Mantiki ya kampuni. Ya kutisha, lakini yenye mantiki. Tulifika salama jioni ile. Asubuhi iliyofuata, nilijikuta nimezungukwa na wanachama sita wa uongozi wa juu wa Italia. Hakuna hata mmoja wao aliyezungumza Kiingereza. Walikuwa na njaa. Na kwa namna fulani, nikawa na jukumu la kuwalisha. Waliniuliza tuende wapi. Rahisi. “Boston Harbor,” nilisema. “Tunakula pasta ya kamba mti.” Walinitazama kana kwamba nilikuwa nikibuni mambo. Hata dereva wa tekisi alifurahishwa. Alinipa namba yake binafsi na akaniuliza ninaishi wapi huko Boston. Kisha akaeleza kwamba kama ningeendelea kutumia huduma yake ya tekisi, angenipa kamisheni. Hilo lilikuwa somo langu la kwanza la kweli huko Marekani. Kila kitu kilikuwa na mfumo. Hata usafiri. Tulifika mgahawani. Wamiliki walikuwa ndugu wa Sisilia waliohamia Marekani miaka arobaini kabla. Walitukaribisha kama familia. Kila mtu aliagiza linguine ya kamba mti. Mimi niliagiza kitu tofauti kidogo. Gramu mia tano za linguine. Pamoja na kamba mti wawili. Sahani zilifika. Kila mtu alionekana mwenye furaha. Niliitazama yangu na mara moja nikamwita mmiliki. “Hii si gramu mia tano.” Alinikodolea macho akiwa kimya kabisa. Nilisimama. Nikatoka mgahawani. Nikatembea hadi duka lililokuwa karibu. Nikanunua pasta. Nikarudi. Nikampa. “Tupa kila kitu.” “Anza upya.” “Fanya iwe gramu mia tano.” Wenzangu wa kazi walianza kucheka. Mmoja wao alisema: “Kwenda kinyume na mwanamume kutoka Calabria mara chache huwa hatua ya busara ya kibiashara.” Hatimaye, sahani sahihi ilifika. Tulikula. Kila mtu alifurahi. Wenzangu walinilipia chakula changu cha jioni. Ndugu wale wawili wa Sisilia walinitazama na kuuliza: “Sasa umefurahi?” Nilisema hapana. Walionekana kuchanganyikiwa. “Sasa tuko Marekani,” nilisema. “Na hapa, neno lako lina uzito.” Nilitoa dola mia moja na kuziacha mezani kama bakshishi. Walikataa kuzichukua. Nilisisitiza. “Huu

ni uamuzi wangu.” “Huenda hatutaonana tena kamwe.” “Lakini ninaziacha hapa kwa sababu kosa lenu limenigharimu gramu 120 za pasta.” Walinikodolea macho. Kisha wakacheka. Nami pia nikacheka. Kwa sababu wakati mwingine kanuni ni jambo zito. Na wakati mwingine huja zikiwa zimejificha kama pasta.

Nando

KASI HUSHINDA

Mafanikio si mali ya aliye na nguvu zaidi. Ni mali ya aliye na kasi zaidi — wale wanaofikiri, kusonga, na kujirekebisha kabla mtu mwingine yeyote hajatambua hata kwamba mchezo umebadilika. Nilijifunza hili zaidi ya mara moja. Miaka iliyopita, nilikuwa nikifanya kazi katika mradi ambao washindani wangu walikuwa na kila kitu: timu kubwa zaidi, zana bora zaidi, uzoefu zaidi. Nilichokuwa nacho ni kasi. Wakati wao wakijenga mikakati tata, mimi nilikuwa tayari najaribu, narekebisha, nasahihisha, na kusonga. Ushindi mdogo, mmoja baada ya mwingine, hadi pengo linazibika. Si pigo la kumaliza — bali mlundikano sahihi wa mapigo. Kasi iligeuza udhaifu kuwa ushindi. Kasi haihusu kuharakisha. Inahusu kusoma muktadha kabla ya wengine. Kuona mwanya. Kutenda wakati kila mtu mwingine bado anafikiri. Wakati mwingine, katika tukio muhimu, tatizo la kiufundi lilitishia kusimamisha kila kitu. Watu walianza kutafuta suluhisho ndefu na za kifahari. Mimi sikufanya hivyo. Nilirahisisha, nikatenda haraka, na nikalifanya tukio liendeleo kuwa hai. Si kamili — lakini lenye ufanisi. Na katika maisha halisi, ufanisi hushinda. Kuwa na kasi hakumaanishi kuwa na pupa. Kunamaanisha kuwa umejiandaa vya kutosha kusonga bila kusita. Ni angalizo lililofunzwa na uzoefu. Ni ujasiri unaoungwa mkono na uwazi. Ni kujua dirisha linapofunguka — na kuruka. Leo, siulizi changamoto ni kubwa kiasi gani. Nauliza ninaweza kusonga haraka kiasi gani. Ninaweza

kutangulia kuona kwa kasi kiasi gani. Ninaweza kugeuza tatizo kuwa fursa kwa kasi kiasi gani? Kasi ni ustahimilivu. Kasi ni mkakati. Kasi ndiyo tofauti kati ya kuota na kutenda. Mwishowe, ni rahisi: wenye nguvu hawawashindi walio dhaifu. Wenye kasi huwashinda walio wazito.

Nando

SIKU YANGU KATIKA SUPAMAKETI

Jumamosi asubuhi, saa tatu. Niliingia supamaketi nikiwa na mpango rahisi: maziwa, mkate, jibini. Dakika kumi baadaye nilikuwa katika njia ya nafaka za kiamsha kinywa. Kisha njia ya michuzi ya kigeni. Kisha mbele ya ukuta wa ajabu wa viungo ambavyo sikuwahi kuviona kabla. Hapo ndipo majaliwa yalipoamua kushiriki. Nilikutana na marafiki wawili Wajapani waliohitaji ushauri — si kuhusu nini cha kununua, bali wapi pa kula. Dakika thelathini baadaye tulikuwa tukila chakula cha mchana. Kufikia alasiri tulikuwa tukizunguka mjini kama marafiki wa zamani. Jioni, nilirudi supamaketi. Bila sababu halisi. Ile hisia tu mahususi kwamba kuna kitu kilichokosekana. Nilijikuta nikitazama safu isiyo na mwisho ya biskuti. Sijui hata nilifikaje hapo. Toroli lilikuwa limejaa vitu ambavyo havikuwepo katika ulimwengu wangu wa asubuhi lakini sasa vilionekana kuwa vya lazima. Kwenye kaunta ya malipo, mhudumu wa malipo alinitazama, akatabasamu, na kuuliza: “Ulikuwa ukitafuta kitu fulani hasa?” Nilitabasamu pia. “Hata sijui nimeishiaje na haya yote.” Na hapo ndipo nilipogundua: Supamaketi si mahali unaponunua vitu. Ni mahali unapobadilika. Mahitaji huwa matamanio. Matamanio huwa imani thabiti. Imani thabiti huwa visingizio. Nilitoka nikiwa na mifuko mitatu iliyojaa na uhakika mmoja mtupu. Sikuwa nikikosa chochote. Nilikuwa nimechanganya tu hitaji na kelele.

KUWAELEWA WATU

Miaka arobaini ya kuzunguka dunia hukufundisha mambo mengi. Mengine unajifunza kwa njia ngumu, kama mtoto anayezingatia maelezo madogo kabisa, kwa sababu hakuna kitu cha bure na kila kitu kina gharama. Unajitokeza na kile ulicho: tabia yako, malezi yako, uzoefu wako. Hicho ndicho kinachokuwezesha kuingia katika hali fulani, kuisoma, kujizoesha nayo, na — inapohitajika — kuchukua udhibiti. Lakini daima wewe ni mgeni. Baadhi ya watu ni wagumu tu: wanaojitenga, wenye utata, wenye kukata tamaa kwa mazoea. Wanaishi katika ulimwengu ambamo kinachojalisha ni kile tu kinachotokea sasa, na hata hivyo, wanataka ushahidi, uthibitisho, na uthibitisho wa pili wa uthibitisho wa kwanza. Kisha kuna kundi la upande wa pili: akili iliyopangika. Ile iliyojengwa juu ya mipango, mchakato, uzalishaji, na faida. Meneja. Mtu aliyefungamana na malengo, maamuzi, na ule mnyororo maarufu wa P 7. Ukiwa na bahati, unakutana na mmoja mwenye msingi mzuri wa kitaaluma anayetumia zana zilizopo, hata kama wakati mwingine husahau kwamba maisha yana vigezo, mambo ya kushtukiza, na mlipuko wa mara kwa mara. Kuwaelewa watu si sayansi. Ni nidhamu. Mlundikano wa polepole wa ishara, miondoko, mikinzano, na kujua wakati. Unajifunza kuona kile ambacho wengine hupuuza. Unajifunza kusikiliza kisichosemwa. Unajifunza kwamba kila mtu hubeba mantiki yake binafsi, na ukiinasa, unaweza kuzungumza naye katika kiwango sahihi. Kuna nchi ambako watu huwasiliana moja kwa moja, nyingine ambako huwasiliana kwa kuzunguka, na nyingine ambako huwasiliana pale tu inapohitajika. Safiri muda wa kutosha na utaacha kuhukumu. Unatazama tu. Na hatimaye, unaelewa. Kwa sababu ujuzi halisi — ule pekee unaojalisha — ni rahisi: kujua jinsi ya kuwasoma watu.

HITILAFU KATIKA AUCHAN

Asubuhi ile, sikuwa na hamu ya kufanya kazi. Hutokea hata kwa walio bora — ingawa mimi bado sikuwa mmoja wao. Niliendesha gari kupitia mashamba ya nyasi zilizofika nusu ya urefu wake, nyoka wakijifanya wamekufa upande mmoja, panya wakubwa kupita kiasi wa mashambani upande mwingine. Safari ya ajabu kwa mwanamume mwenye euro kumi mfukoni na siku kumi kabla ya pensheni. Kutoka limozini zenye madereva huko New York hadi hapa. Maisha yana ucheshi. Mlangoni, msichana wa dawati la maulizo alinielegeza msalani. Ili nijitokeze, nilimwambia, “Asante, mpenzi wangu,” na nikamtumia busu kwa mkono. Alinipa ule mchanganyiko wa Kireno wa tabasamu + shaka, urithi wa Vasco-da-Gama wa kwenda polepole na kutoamini kimya kimya. Ndani ya Auchan, harufu ya chakula kilichopikwa ilinipiga kwa nguvu. Nilikodolea macho vyakula kwa dakika kumi na tano kama hujaji mbele ya kaburi takatifu. Kisha nikaona kaunta ya kujihudumia: chakula kilichopikwa tayari, cha kuchukua. Tatizo moja tu — mita 120 hadi kwenye malipo, kisha mita 120 kurudi kukila. Msiba wa kiusafirishaji kwa mwanamume kama mimi. Nilichukua boksi la gramu 750 la kuku wa kuchoma, nikaketi, na kulimaliza kabisa. Mwanamke aliyekuwa mbele yangu alinitazama kimya, akifurahishwa. Bado nikiwa na njaa, nilirudi, nikachukua boksi la pili, na nikajiahidi kwamba ningelipa baadaye — ili tu mmeng’enyoyangu uende sambamba na dhamiri yangu. Nilifungua friji na kuchukua maji ya gesi. Mwanamke yule alibaki. Alitaka kuona mwendelezo. Baada ya kumaliza boksi la pili, nilikwenda kunawa mikono kabla ya kuelekea kwa mhudumu wa malipo. Lakini mwanamke wa usafi alikuwa tayari ameisafisha meza yangu. Hakuna maboksi. Hakuna bei. Hakuna msimbo pau. Eneo kamili

la uhalifu — dhidi yangu. Kwa hiyo, nilichukua boksi la tatu na maji na kwenda kwa mhudumu wa malipo, nikimweleza kila kitu kwa Kihispania changu bora. Baada ya mkanganyiko kiasi, alifuta risiti yangu ya kwanza, akaskani vitu vilivyoongezwa, na akanipa chenji ya euro 2.54. Hesabu ya mwisho: Kwa euro 6.10, nilitoka na kilo 2.6 za kuku aliyepikwa na chupa ya maji ya madini. Ningeweza kuchukua zaidi, lakini dhamiri yangu — yenye usumbufu kama kawaida — ilinizuia. Wafanyabiashara wa Kifaransa hawaamshi upendo, na leo nilikuwa mgeni wao ambaye hakualikwa.

Nando

MTEJA MGUMU KULIKO WOTE

“Mteja mgumu kuliko wote maishani mwangu. Kuhesabu kurudi nyuma: je, ninanusurika au ninaanguka?” Usiku unapoingia, nawaza mambo ambayo ningepaswa kuyafanya mchana, na najiambia: kesho itakuwa siku kamili ya kumaliza kila kitu. Yaani — ikiwa bosi atakubali kunipa muda kidogo zaidi. Kwa sababu kwake, hakuna majadiliano. Anapopiga simu, hakuonyi. Anakuchukua tu. Ni mteja mgumu. Hapana — asiyewezekana. Wa pekee. Na leo, baada ya zaidi ya miaka sitini ya kujitolea kwa mauzo, nataka kukusimulia habari zake: mteja wangu mgumu kuliko wote. Baadhi ya watu wanaweza kusema: “Subiri kidogo. Una miaka sitini na mmoja. Unawezaje kuzungumzia miaka sitini katika mauzo?” Jibu langu lingekuja na tabasamu. Tunapozaliwa, kitu cha kwanza halisi tunachouza... ni sisi wenyewe. Tabia yetu ndiyo ufunguo unaofungua milango — na wakati mwingine huifunga. Kila kitu kingine hubaki ndani ya matendo yetu. Na usiku ule mwingine, mwendesha mashtaka aliponiuliza kazi yangu ni nini, nilijibu: “MWIZI.” Alinitazama moja kwa moja machoni — kwa ubaridi, kwa ukali, bila kupepesa. Kisha nikaongeza

kilichobaki. “...wa mioyo.” Hahaha. Habari za jioni. Na mauzo mema.

Nando

MAWASILIANO

Nilianza mwaka 2022, kama kila mtu mwingine, nikidhani ningeuza vitabu na kujiunga na asilimia 1 ya waandishi matajiri. Kisha, miaka ilivyokuwa ikipita, nilitambua kwamba mwisho ulikuwa tayari umeandikwa na wengine. Wangu ungelazimika kuwa tofauti. Usiotabirika. Kufikia mwaka 2025 ukweli wa kwanza ulikuwa mezani: tovuti tatu, vitabu pepe sitini na viwili, lugha 220, matoleo 2,300, machapisho 106. Hicho kilikuwa kiamsha hamu tu. Mlo wa kwanza ulikuwa bado BURE. Wa pili ulikuwa MAHOJIANO. Na kiambatanisho cha mlo kilikuwa HAKUNA PESA. Sehemu nzuri ilikuwa bado haijaanza hata. Kwa mahojiano, wadadisi walikuwa tayari wamejiondoa wenyewe. Sikuwa nikimsubiri mtu yeyote hasa. Mwanamume tu na tabasamu lake. Lakini nilivutiwa na wazo kwamba angeweza kuwa mwanamke wa Kimarekani — mwenye akili sana — bila kujua yeye ni nani, bila ndoto za noir. Labda ndoto. Mojawapo ya ndoto zile ambazo, usipokuwa nazo, huna mustakabali. Na kisha simu ikalia. Msimbo +1. Hakuna njia ya kutoroka. Ilikuwa ikitoka nyumbani kwangu — Marekani yangu. “Habari za asubuhi, mimi ni Margareth, napiga simu kutoka New York. Samahani kwa Kiitaliano changu, mimi ni meneja wa chaneli ya vyombo vya habari... natumaini sikusumbui. Je, ninazungumza na Bwana FREGA Sun? Una muda kwa ajili yangu?” Ni yeye — mwanamke ambaye nimekuwa nikimsubiri. Lakini tahadhari haizidi kamwe. “Ndiyo, ni mimi. Nikusaidie nini?” “Ningependa kukufahamu.” “Unatafuta mpenzi?” “Hapana, Ahahahah. MAHOJIANO tu.” Ninaomba namba yake ili nimpigie tena baada ya dakika 15 ili niondoke msalani na nipone kutokana

na msisimko. Anakubali. Ninapiga tena. Mapokezi ya simu yanajibu. Utambulisho hauachi shaka: ni mtandao wake wa Kimarekani. Wananihamishia ofisini kwake. Kichujio cha kwanza: msaidizi wake. Kisha yeye. Tunafungua mazungumzo. Dakika kumi na moja. Zinatosha kwa maswali na majibu. Lakini anahitaji kuzungumza na bodi yake kabla ya kunipa uthibitisho wa mwisho. Wanaliona jukumu hili kuwa muhimu. Ni Wamarekani: wakitumia moja, lazima irudi angalau 2.5. Anachanganywa na lugha yangu, ingawa anamjua mama yangu vizuri. Lakini ni mara ya kwanza anakutana na mmoja wa wanawe wa Kiitaliano. Anauliza umri wangu, lakini kwanza ananiambia yeye ana miaka arobaini na mmoja. Ninajibu: “Inategemea unataka kuchukua nini. Mimi ni mwanamume mwenye umri wa aina tatu: akili ina miaka themanini, moyo una arobaini, ukaribu wa mwili una kumi na nane.” Anaanza kucheka kama kichaa. Tayari ameanza mahojiano na anajua hivyo. Lakini amenaswa na kinachokuja baadaye. “Ni saa 6:45 mchana huko New York. Baada ya saa mbili, nitakupigia na jibu. Lakini niahidi hutajifunga na mtu mwingine yeyote.” Kwa Mkalabria, neno ni heshima. Si irabu zilizorushwa hewani bila harufu. Anaendelea kucheka. Tulimaliza simu. Wakati wake si wangu. Kila kitu kinaanzia hapa. Lakini pia kinaweza kuishia sasa hivi.

Nando

MAANDALIZI

Saa 8:45 mchana. Simu inalia tena. Margareth. Sauti yake ni ya furaha, yenye hamasa — kama mtu ambaye ameshinda kitu sasa hivi. Lakini nini? “Nando,” ananiita hivyo kwenye simu, “panga sanduku lako la magurudumu. Tunaondoka.” “Safari ya kimapenzi,” najibu. Anaendelea kucheka. Kisha anaeleza mpango: tarehe 23 Juni 2026 — Reggio Calabria → Roma, ndege saa 12:30

asubuhi, kuwasili saa 2:10 asubuhi. Siku hiyohiyo, Roma → New York, DARAJA LA BIASHARA, saa 4:40 asubuhi, kuwasili JFK saa 11:10 jioni. Dereva na limozini JFK, tayari kwa muda wote wa kukaa. Chumba cha kifahari Manhattan, siku 15, ghorofa ya juu kabisa, mandhari ya Central Park. Kadi ya malipo yenye 10,000 USD + 3,000 USD taslimu zikisubiri chumbani. “Tarehe hizi na maelezo haya yanakufaa?” “Ndiyo,” nasema, “lakini angalau niambie unachopenda. Kama tunafanya safari ya kimapenzi, nahitaji maelezo: Sprite, mvinyo mweupe, au shampeni?” Kisha: “Unapendelea kitanda cha juu au cha chini kwenye treni?” Ahahahah. Anapagawa. “Ukiendelea hivi, nitaruka kwa ndege kuja kwako sasa hivi.” “Ukikubali tarehe,” anaendelea, “nitakutumia rasimu ya mkataba wa awali tunaoandaa. Kisha tutakamilisha maelezo.” Hiki ni kila kitu nisichotarajia. Kabla ya kukata simu anaongeza: “Lo, karibu nisahau: ukinipa hata ndiyo isiyo rasmi, nitapiga simu Goldman Sachs ili chumba cha ghorofa ya 54 katika One Liberty Plaza kipatikane.” “Lakini unajua kwamba chumba hicho ni mali ya wamiliki na hakikodishwi?” “Ndiyo, najua. Huo ndio uzuri wake.” Navuta pumzi. Naomba saa chache. Namwambia nitampigia tena. Yeye ni mto uliofurika, volkano isiyo na lava — inayowaka kwa shauku kwa kazi yake, kisha weledi, na kisha ukweli wa kuwa mwanamke, unaoweza kuunusa tangu maneno yake ya kwanza. Mke wangu anaingia chumbani. Anaona uso wangu umepauka. Anauliza kama nimeona mzimu. “Ndiyo,” najibu. “Lakini huyu ana mwili na akili nzuri.”

Nando

HAKUNA PESA

Nafungua barua pepe. Rasimu ya mkataba wa awali iko pale. Lugha mbili: Kiingereza na Kiitaliano. Wanakubali kila kitu. Wako tayari hata kutuma malipo ya awali mara moja, na salio kabla ya

mahojiano. Niwaambie tu kiasi. Watalipa 1 USD kwa mahojiano, mbele ya kamera. Nahitaji kwenda nje. Kutembea. Kufikiri. Kila kitu nilichotarajia kilikuwa kikitokea. Kila kitu nilichowazia. Lakini si kile ninachotaka. Nilimtafuta siku iliyofuata na nikamwambia hivi: Ndege zimethibitishwa — daraja la kawaida tu, si la biashara. Hakuna limozini, hakuna dereva — nitapanda treni ya chini ya ardhi, basi, au tekisi peke yangu. Hakuna chumba cha kifahari — nitakodi studio ya Airbnb huko Queens na kuanzia hapo. Hakuna malipo ya awali. Kuhusu ada ya kuingia, tutafanya hivi: andaeni hundi 1,000 za 1,000 USD kila moja. Zitumeni kwa waandishi 1,000 wa lugha ya Kiingereza wasio na mafanikio lakini wenye angalau vitabu vitatu vilivyochapishwa. Ndani ya bahasha: hundi moja na barua kutoka kwangu. Ikiwa ombi langu linakubalika, tunaendelea. Kama sivyo, imekuwa furaha. Na asante kwa nyenzo za kiuhariri ulizonipa — zinazotosha kutunga hadithi zaidi, kama nilivyofanya miaka hii iliyopita.

Nando

BARUA YA 1000 USD

Unapokea mchango huu si kama sadaka, wala si kama kitendo cha ukarimu. Sikuzaliwa — wala sikupangiwa kijenetiki — kufanya hivyo. Nakutumia tu ili kukukumbusha kwamba unaweza kuwa mwandishi huru ukitoa kazi yako bure na ukaacha kufikiria raha ya pesa. Zingatia tu furaha ya kusomwa na kutambuliwa. Hii si njia mpya ya kufanya uchapishaji. Ni njia ambayo binadamu walianza nayo kujieleza. Kumbuka tu: wa kwanza alifanya hivyo miaka 2,000 iliyopita. Natumaini nimekupa umakini wangu bila nia za kihisia, bali kwa nia za kimantiki na za kiakili, kama wanavyojua kufanya waandishi halisi pekee.

Nando

SOMO LISILO NA HATIA

Nilimpigia simu nikamuuliza alikuwa akifanya kazi eneo gani. Nikagundua kwamba nilikuwa kilomita sitini tu kutoka alipokuwa, kwa hiyo nikamwomba tule chakula cha mchana pamoja. Sikuwa nimemwona tangu mkutano wetu wa mwisho wa kazi, miezi miwili kabla. Nilifika hotelini kwake nikakodi chumba kwa usiku ule. Nilitaka kubaki pale. Nilihitaji uwepo wake, utani wake, zile nusu-sentensi zake zilizosema mengi kuliko hotuba nzima. Alikuwa baba yangu. Tukiwa tumeketi mezani, tuliagiza mlo wa siku. Hakuwahi kupoteza hamu yake — iwe ya chakula au ya matako ya wanawake, shauku yake ya kweli. Kati ya mlo mmoja na mwingine, alicheka akimtazama mhudumu mpya aliyekuwa akijaribu kuwavutia wasimamizi ili asipoteze kazi yake. Tulitumia alasiri tukitembea kando ya ufukwe wa bahari. Nikagundua kwamba nilikuwa nikifanya jambo ambalo watoto hulitambua mara chache: nilikuwa nikiufurahia wakati ule pamoja na baba yangu. Nilikuwa nikitumia muda pamoja naye — baba, mwenzangu wa kazi, rafiki, mshirika, na mjanja wa kiakili. Tuliporudi hotelini, aliniuliza ningefanya nini jioni ile. “Basi, kwa kawaida, mahali kama hapa ningepaswa kuwa na rafiki karibu. Nitampigia simu na tutatoka pamoja.” Alinitazama moja kwa moja machoni akasema, “Na mimi nifanye nini, nibaki hapa peke yangu?” Alikuwa baba yangu. Nikajibu, “Nipe muda kidogo, nitaona kama naweza kukupatia rafiki mwingine, na tutatoka tukiwa wanne.” Alitikisa kichwa kukubali, akatabasamu kimya. Alijua kwamba ahadi daima ilitangulia saini kwenye mkataba. Ilikuwa sheria. Nilipanga kila kitu, na rafiki yangu akamleta dada yake mdogo. Kwa kweli tulikuwa tukicheza kama familia. Lakini nilimwambia baba yangu asifichue yeye ni nani — alipaswa kujitambulisha tu kama mwenzangu wa kazi na rafiki yangu. Alikubali, angalau kwa nia. Tulikwenda kwenye baa kunywa bia na kula hot dog. Aliongoza mazungumzo, kama

kawaida. Na mmoja wa wale wanawake wawili, akiongozwa na silika, akasema: “Ninyi wawili mnafanana kabisa. Siamini kwamba ninyi ni wafanyakazi wenza tu.” Hapo ndipo aliposema: “Ndiyo, ni kweli, binti. Mimi ni baba yake.” Na kila mtu akaangua kicheko. Usiku ulikuwa ukiisha. Tulipokuwa tayari kuondoka, nilikuwa nikimuaga naye akauliza: “Sasa vipi, unaniacha peke yangu?” Wale wasichana walielewa mara moja — kuliko nilivyoelewa mimi — wakaondoka pamoja. Nilirudi hotelini na baba yangu, tukicheka usiku mzima. Ushauri wake pekee ulikuwa nisimwambie mama yangu. Lakini yeye, mkweli na mwenye mapenzi, alimwambia mara moja. Mama alitabasamu, na nyuma ya mtazamo ule wa kimya alinifanya nielewe kwamba sikuwa chochote zaidi ya mwanaharamu halisi. Somo linalodumu maisha yote: Usiseme uongo kamwe — hasa kwa wanawake. Ikiwa ni lazima kweli, tumia nusu-ukweli. Lakini ikiwa wewe ni mwema kwa dhati, au unataka kujaribu, usiseme chochote kabisa na utabasamu. Uelewa wa hisia za wengine daima hujaza ukimya.

Nando

“Niligundua kwamba tulikuwa sawa pale tu alipokwisha kurudi katika nyumba ya Baba — hayupo tena hapa duniani.”

MAYAI YA KIMAREKANI

Ndege ilikuwa imetua punde tu. Mke wangu na binti yangu walikuwa hawaamini, tena wamejaa shaka: mwanzo mpya ulikuwa umegeuka kuwa hali ya kutokuwa na uhakika, na kusikia watu wengi kiasi kile wakizungumza lugha tofauti lilikuwa jambo jipya kabisa kwao. Uwanja wa Ndege wa JFK, New York, ulikuwa unatukaribisha. Kwangu, ilimaanisha kurudi nyumbani — katika nchi yangu — iliyokuwa imetoka kuwa ahadi ya utambulisho hadi kuwa ushindi na mtazamo mpya. Kwa ufupi: Korongo alipopaswa

kunishusha New York miaka 61 iliyopita, alizuzuka na kutekwa na haiba ya mwewe wa Calabria, akaamua kuniacha kwenye miteremko ya milima ya Aspromonte. Lakini hiyo ni hadithi nyingine. Tulichukua mizigo tukapanda teksi ya njano. Dereva akauliza tunaelekea wapi, nami nikampa anwani. Kisha akauliza tunatoka wapi, na asili yangu ni wapi. Nikajibu, “Queens, NY.” Safari nzima, kimya kabisa. Tulipofika, nikauliza nauli: “22 USD kwa kadi; ukilipa taslimu, 14 USD.” Nilimtaazama kwa nia ya kirafiki, naye akasema, “Nilifanya kazi Napoli kwa miaka 12, nikajifunza kwamba ni kwa njia hii tu naweza kuendelea kuzigharimia anasa zangu. Na kutokana na mizigo, nilitambua kwamba mnatoka Italia. Karibuni New York.” Nyumba ilikuwa mpya na nzuri, yenye mlango mmoja tu wa kuingilia kutoka barabarani na ngazi chache tu za kupanda. Wale wanawake wawili walitazamana, wakazungumza kupitia kimya chao — lakini mimi, nikiwa na ‘msimbo wa kike’ niliozaliwa nao, niliweza kusoma ishara fiche na mawazo yaliyojificha nyuma ya macho yao. “Tumefika nyumbani,” nikawaambia. “Baadaye nitakwenda kununua mahitaji ya jikoni.” Nilitoka kwenda kujaza akiba ya chakula. Sipendi supamaketi: Walmart humkaribisha kila mtu, lakini wateja hulipa ghali Walmart. Wauzaji wangu hubaki kuwa wale wa maduka madogo ya mtaani, mahali ambapo kubadilishana maneno machache, au mzaha, huniwezesha kukusanya habari za kweli — na kuandika kuhusu maisha yangu. “Na mayai, Jack, naweza kuyanunua wapi yakiwa mapya?” “Nyuma ya mtaa huu kuna Mturuki anayeitwa Kan. Ana kuku wake wachache anaowalinda kwa makini. Kaangalie kama ana unachokitafuta.” Hatua chache baadaye, nikafika. Alizungumza hata Kiitaliano — na hapo ndipo maajabu yalipoanza. Alinipeleka nyuma ya duka kunionyesha kuku wake: nilihesabu tisa tu, na mmoja wao alikuwa na kiraka mabawani chenye rangi za bendera ya Italia. Kwa udadisi, nikauliza kinamaanisha nini. Kwa fahari, akasema, “Huyo

ni Camilla. Anatoka Italia, Napoli — mtaa wa Forcella. Mjomba wangu ndiye aliyenipa. Hutaga mayai mazuri ajabu. Haya ni mayai unayoweza kuyanywa mabichi, hakuna haja ya kuyapika. Mabibi zangu siwalishi kemikali kamwe — chakula cha asili tu, kama tufanyavyo Uturuki.” Akauliza kama ningependa kuonja, na bila shaka nikakubali. “Kuna fursa gani bora kuliko hii?” Tuliketi kwenye kijimeza ndani ya duka, tukipiga soga, naye akaniletea sahani yenye mayai matatu. “Yametagwa sasa hivi na Camilla wangu. Nando, wewe ni mtu mwenye bahati,” akasema. Yalikuwa na uvuguvugu nilipoyagusa. Nilimsubiri aketi kabla ya kuendelea na mazungumzo. Akauliza ningependa kunywa nini. “Kahawa ya Kimarekani, tafadhali.” Nikaanza kulitoboa yai la kwanza — lakini tundu halikutokea. Nikajaribu jingine, kisha la mwisho. Yote matatu yalikuwa yamechemshwa yakawa magumu. ...Muujiza. Tulikuwa Marekani. Kuku anayetaga mayai yaliyokwisha chemshwa — hakuna haja ya kuyapika. Sikuonyesha mshangao wala wasiwasi; nilimuuliza Kan tu angetaka kiasi gani ili amuuze Camilla. Akauliza kwa nini. Akatabasamu, “Mayai yalikupendeza?” Nikamwambia nilitaka kumpa binti yangu, ambaye anapenda kuku. Moyoni, nilikuwa nikiwaza: ama ni mradi wa dola milioni... ama ni utapeli unaosubiri kueleweka. Nikalipa, nikaaga, nikaondoka. Sikumwambia mtu yeyote chochote, lakini siku iliyofuata, nikarudi. “Habari za asubuhi, Kan. Naweza kupata tena leo mayai ya kunywa?” “Bila shaka, keti. Nitayaleta sasa hivi.” “Ningependa kuingia bandani niyachukue moja kwa moja kutoka kwa Camilla.” “Samahani, Nando, lakini jana usiku tulimpika kwa ajili ya sherehe ya siku ya kuzaliwa. Lakini nitakuletea mayai mengine.” Utaratibu uleule, meza ileile, sahani ileile: mayai matatu mapya, ya kunywa — lakini kwa mara nyingine, yamechemshwa yakawa magumu, tayari kuliwa. Nikalipa, nikaondoka, nikawaza: ndoto ya Kimarekani. Au labda yeye ndiye anayejaribu kunitafuta — na bado hajanipata. Karibu Marekani.

ALAMA YA BIASHARA AU CHAPA

Kutoka kwa baba yangu, nilichukua jina la ukoo kana kwamba lilikuwa alama ya biashara. Asili yetu inazungumzia babu wa kale ambaye, karibu miaka mia sita iliyopita, katika Urusi ya zamani, alikuwa mwizi, jambazi. Frega. Akiwa na kipaji kimoja tu: wema. Akiwa na fadhila moja tu: upendo. Hii ndiyo kumbukumbu ya kwanza na ya pekee ya kihekaya. Kisha ikaja mbinu. Yeye, kwanza afisa wa jeshi. Kisha muuzaji katika Gillette Italia. Taratibu. Mipango. Ratiba. Kuona mbele. Na kanuni moja: usitangaze kamwe mafanikio yako. Kanuni za kuishi kwa amani. Kanuni za kuishi kama Frega. Hata hivyo, taa za jukwaa, ambazo zilionekana kutowahi kuzipita sura zetu, bado zilituchora vivulini. Na tulipodhani tuko peke yetu, watu mia moja walitutazama kimya, wakijiuliza tungefanya nini baadaye. Akina Frega hawaanguki kamwe chini. Wanaweza kupiga magoti. Lakini kisha huinuka tena. Daima. Hakuna anayejua kwa kweli jinsi tunavyoweza kuwa wa kushtukiza kwa sababu hatugeuzi mawazo kuwa hadithi za kubuni. Tunayageuza kuwa kazi. Na kazi hubaki. Ukimya. Heshima. Kutokuonyesha hisia hadharani. Si ubaridi. Ni malezi ya nguvu. Wanaume wasioomba, wasiochukua, wasiosihi. Husimama kando ya barabara, wakimsubiri yule ambaye hakuna aliyewahi kuota kuwa naye. Na bado akina Frega huzalisha mvuto. Saikiatria inauita uelewa wa kiakili wa hisia za wengine. Saikolojia inaepuka kuufafanua. Jamii inaubandika jina la ugonjwa wa kihisia. Na watu hupenda kabla hata hawajajua wewe ni nani. Leo nasema tu kile ninachofikiri. Kwa sababu malezi yangu yanadai nizungumze kupitia matendo. Hakuna muda wa noir ya kifasihi. Hakuna nafasi yake. Ikiwa tunataka kutambuliwa kama kitu ambacho bado hakipo: jina linalogeuka kuwa chapa. Dhamana. Kuaminika. Kitu

kisicho na bei. Ndani ya tendo lisilotambuliwa, lisiloainishwa, lakini linalothaminiwa kwa kuwa jipya. Lililozaliwa kutokana na tamthilia ya kale: kuwepo. Kwako wewe unayesoma, nakutakia hili: kwamba uandishi wako ubaki hai, si uliochapwa tu. Usiosahaulika, si unaokumbukwa tu. Kwa sababu majina fulani huzaliwa. Na hayafi kwa urahisi. Ndio akina Frega. Habari, Baba.

Nando

DAKIKI MOJA TU

Daima kuna dakika ambapo kila kitu hubadilika kimya kimya. Watu wengi huikosa. Ninaweza kuwa na furaha hata ninapokutana na watu ambao ni wazuri tu. Watu wanaotabasamu, ambao roho yao kwa asili iko wazi kushiriki. Na ikitokea mimi ndiye chanzo na si matokeo ya tabasamu hilo, ni bora zaidi. Wengine huniona kama mbunifu. Wengine huniita msanifu, muumini wa yanayowezezana, mwenye kejeli. Mtu mwingine hudhani mimi ni wa kiakili, wa kimaigizo, mwigizaji. Wengine huniita mwotaji. Wengine hudhani nina wazimu. Wengine hudhani mimi ni mfunguzi wa njia mpya. Wapo hata wanaoamini kwamba sina akili sana, au kwamba ni mjinga kabisa. Haijalishi kwa kweli. Mpaka halisi haupo katika hukumu ya watu wengine, bali katika lengo la mwisho ambalo mtu huchagua kulifuatilia. Uhalisia si kile kinachosemwa. Ni kile unachoona kikitokea hatimaye. Leo sina hasira. Ninapoamka baada ya saa chache tu za usingizi na bado najisikia mwenye furaha, najua njia pekee ya kushiriki hisia hiyo ni kuandika. Siku ambayo siandiki haimaanishi kuna kitu kibaya. Inamaanisha tu nimebadilisha vipaumbele vyangu. Katika nyakati hizo, najitolea kwa mtu mwingine. Daima nikitumaini ni mwanamke, kwa sababu lazima nikiri hilo hunifurahisha zaidi. Falsafa, saikolojia, saikiatria, akili, mawazo, uandishi, afya, wanawake — kila kitu hupitia ubongo. Na lazima nikuambie jambo: ubongo ni

mwanamke. Ahahahah. Nakumbuka mume mmoja aliyekuwa akimwomba mkewe dakika moja ndogo tu ya mapenzi. Daima alikubali. Na hivyo, walipata watoto wanane. Daima alisema: “Utaona, nitakuwa mwema. Dakika moja ndogo tu.” Akawa mama. Tena. Kuwa mimi niliye leo kulizaliwa kutokana na dakika mahususi. Katika dakika ile niliamua kuunda kizazi cha familia ya Frega ambacho hakingekumbukwa kwa pesa, bali kwa alama ya kifasihi. Kama ilivyowatokea waandishi wengi wakubwa katika historia. Waliokufa bila pesa. Ahahahah. Yote kwa sababu ya dakika moja tu. Ndiyo maana nakuomba kitu kimoja tu: soma. Chochote. Kwa sababu kusoma ndiyo njia pekee ya kuiweka akili yako macho — hata kama ni kwa dakika moja tu.

Nando

SAFARI NA HATUA

Unakaribia kuvuka nchi. Ndege, treni, basi, gari, au baiskeli? Uchaguzi unaonekana rahisi. Hata hivyo, una masharti mawili: kile unachoweza kufanya na kile unachotaka kufanya. Muda huja baadaye. Badala yake, nafasi ndiyo inayojilazimisha kwa kweli. Kwa hiyo, kuna swali moja tu la kweli: kwa nini unaondoka? Kila kitu kinategemea hilo — si chombo cha usafiri. Kisha, bila shaka, huja wenzako wa safari. Kuwa peke yako au na mtu fulani hubadilisha kila kitu. Kwa kweli, hapa ndipo busara, maelewano, na uvumilivu huingia — au haviingii, na mambo husambaratika. Baada ya hapo, pesa huingia jukwaani. Pesa halisi. Zile ulizo nazo. Vinginevyo, unazikopa — kutegemea hitaji, au jinsi ulivyo tapeli kwa kiasi gani. Mlinganyo, hata hivyo, haubadiliki kamwe: kadiri unavyokaa mbali na nyumbani kwa muda mrefu zaidi, ndivyo unavyotumia zaidi, ndivyo unavyoteketeza zaidi.

CHAGUO LILILOSAHAULIKA

Haya yote yanapaswa kukusaidia kuamua jinsi ya kusafiri. Hata hivyo, njia bora zaidi karibu kamwe haitajwi: kutembea kwa miguu. Unapotembea, ulimwengu hubadilisha umbo. Matokeo yake, maumbo huwa kitu cha kwanza unachokiona — na hapo ndipo unaposimama na kutazama kwa karibu zaidi. Wakati huohuo, mawazo kwa kawaida hufuata chombo cha usafiri, si miguu yako. Kwa hiyo wakati mwingine unahitaji tu kupiga hatua juu kidogo. Ahahahah.

NINI HUBAKI UKIONDOA CHOMBO CHA USAFIRI?

Ukishaondoa chombo cha usafiri, kinachobaki ni wewe. Kwa miguu, hakuna mikanganyiko. Hakuna anayekutoza faini. Hakuna anayepima kasi yako. Hakuna anayekuambia unapaswa kuwa wapi. Uko huru — hata ndani ya jehanamu ya jiji. Hatimaye, hutokea daima: “Haikuwa mbali kiasi hicho.” Umbali haubadiliki. Badala yake, unaacha kujidanganya.

KUMBUKUMBU, MAZOE, NA UBUNIFU

Mababu zangu walitembea kwa miguu. Hilo lilikuwa jambo la kawaida. Kisha, wakati fulani, shangazi yangu Caterina alibebwa mikononi mwa mpenzi wake. Kuanzia hapo, mtu fulani aliamua kwamba mapokeo yalikuwa yameanza: bibi harusi mikononi mwake, hatua ya kwanza, desturi. Ndivyo inavyofanya kazi. Kwanza mtu hufanya jambo fulani. Baadaye, huwa kanuni. Kutembea ni afya. Kutembea taratibu ni afya. Kusafiri ni afya. Maisha si afya. Maisha ni safari inayoanza hata hivyo. Unajua inapoanzia. Hujui inapoishia.

Nando

KAZI NA UPENDO

Ni kazi gani ungeifanya bure? Siku zote alikuwa ameamini kwamba kazi ni muamala — mabadilishano safi: saa kwa pesa, juhudi kwa ajili ya kuishi, ustadi kwa ajili ya kukubalika. Ilikuwa hekaya ya kwanza aliyorithi, muda mrefu kabla hajajifunza kuhoji chochote. Utotoni mwake, watu wazima walizungumza kuhusu kazi jinsi mabaharia wanavyozungumza kuhusu dhoruba: kama kitu unachokivumilia, si kitu unachokichagua. Lakini hekaya hupasuka. Daima. Ufa ulianza siku alipogundua kwamba watu hawachagui kazi zao — wanazirithi. Si kisheria, bali kisaikolojia. Mtoto wa mwanasheria huwa mwanasheria. Binti wa daktari huwa daktari. Mtoto wa mwokaji huwa kitu kingine kabisa, kwa kawaida kitu “cha juu zaidi,” kwa sababu jamii hunong’ona kwamba kupanda kunamaanisha kuondoka. Hata hivyo, aliona jambo la ajabu. Hata watu walipopanda, hata walipotoroka vivuli vya wazazi wao, mara nyingi walifika mahali ambapo hawakuwa sehemu yake. Walivaa vyeo kama makoti ya kuazima, yasiyowatosha kamwe kikamilifu, yasiyokuwa yao kamwe kikamilifu. Kwa hiyo, alianza kutazama — si kazi, bali watu. Wapishi wawili wa keki wenye viungo vilevile, vifaa vilevile, mapishi yaleyale, lakini keki moja ilionja kama kitu hai, nyingine ilikuwa sahihi tu. Tofauti haikuonekana, haikupimika, haikufundishika. Ilikuwa ile gramu ya ziada ya upendo ambayo hakuna mizani ingeweza kuigundua. Huo ndio ulikuwa wakati alipoelewa: kazi si kile unachofanya, bali ni kiasi gani cha nafsi yako unachokiruhusu kiingie ndani yake. Na ghafla swali la awali — “Ni kazi gani ungeifanya bure?” — liliporomoka kama ukuta wa karatasi. Kwa sababu jibu halikuwa taaluma. Lilikuwa hisia. Unafanya kazi bure pale kazi inapokupa kitu ambacho pesa haziwezi. Pale tendo lenyewe linapokuwa lishe. Pale ishara inapokuwa kioo. Pale kutenda kunapokuwa namna ya kuwa. Aligundua kwamba kila kazi ingeweza kufanywa bure — si

kwa sababu ulimwengu unapaswa kukosa malipo, bali kwa sababu raha ndiyo sarafu pekee ya kweli, pekee isiyopatwa na mfumuko wa bei, isiyoharibika, isiyopitwa na muda. Aliandika haya si ili kufundisha, bali ili kuacha alama kwa yeyote ambaye angekuja baada yake: vijana, wasio na uhakika, wale ambao bado wanajadiliana na mustakabali wao. Alitaka wajue kwamba mageuko halisi si kwenda juu, bali kwenda ndani. Kwamba mpito halisi si kutoka kazi moja hadi nyingine, bali kutoka kuiga hadi uhalisi. Kwamba taaluma halisi ni ile ambayo upendo si pambo la ziada, bali injini. Na hivyo, alifunga daftari lake kwa uhakika mtulivu: kazi ni mwili, upendo ni pumzi. Pamoja tu ndipo huwa uhai.

Nando

JUMAMOSI

Maisha yangu hayajawahi kuwa na utaratibu. Daima yamekuwa yamepangwa — yenye msongamano, ya makusudi, yaliyojengwa kama ramani ya masafa marefu. Hilo nililirithi kutoka kwa walezi wangu wa kwanza wa kikazi, wanaume walioumba si kazi yangu tu bali pia usanifu wa faragha wa siku zangu. Watu hudhani utaratibu na upangaji ni kitu kimoja. Sivyo. Utaratibu huishi katika wakati uliopo — meza safi, ratiba isiyobadilika, mpangilio wa muda mfupi. Upangaji huenea kwa miezi, miaka, na misimu mizima ya maisha. Ni sura, nidhamu, na ile shauku ya kimya isiyokoma ya kujua hasa kwa nini unafanya jambo fulani. Wanaume kila mahali wana uhusiano mgumu na maji — hasa linapokuja suala la usafi. Tunakuwa wavivu tunapoweza. Wake zetu hawaturuhusu kamwe kulisahau hilo. Asubuhi ile ya Jumamosi, kama kila Jumamosi kwa miaka mitano iliyopita, nilikwenda kwenye kituo cha Caritas kuwahudumia chakula cha mchana watu ambao hawakuwa na nguvu wala bahati ya kuinuka tena. Kazi yangu siku ile ilikuwa mlo

wa kwanza — jukumu nyeti. Tulipaswa kuwa bila dosari: sura, utaratibu, usafi. Doa moja tu na mfumo mzima uliporomoka. Nilikuwa nimezoea kutoa tabasamu, kurusha mzaha, kuchangamsha hewa. Mtu mmoja alitaka pasta laini zaidi, mwingine al dente, mwingine bila nyanya, mwingine yenye jibini tu. Haiwezekani kumridhisha kila mtu. Kwa hiyo, nilikuwa nikiwatuma kwa jamaa wa Jumapili — kazi bora ya kidiplomasia. Kisha wakafika wanandoa. Mume na mke. Alinitazama akaniuliza kama mimi ni Frega. Bila shaka nilimtambua. Profesa wangu wa falsafa. Nilimwambia aketi, nikaahidi kwamba ningejiunga nao mara tu ningeweza. Nilipoketi hatimaye, aliniambia kwamba amestaafu, ametumia kila kitu kutibu uvimbe wa saratani wa mke wake. Walikuwa wameuza nyumba, wamechukua mikopo, na sasa hawakuwa na chochote — hata cha kutosha kula. Kwa tabasamu la uchovu aliniuliza nilikuwa nikifanya nini Caritas. Sikujibu mara moja. Watu walio katika maumivu hawahitaji mzigo wa ziada. Maelezo machache, msongo mdogo. Lakini alisisitiza. Kwa hiyo, nikasema: “Si muhimu ninachofanya. Ni muhimu ninamfanyia nani, na lini.” “Daima ulikuwa mwanafunzi mzuri, Frega,” akasema. “Mmoja wa bora zaidi niliowahi kuwa nao katika miaka ishirini. Nilikutafuta kila mahali.” Kabla ya kuondoka, aliuliza kama tungeweza kukutana tena Jumamosi iliyofuata. Nilikubali. Siku saba baadaye, alikuwa pale akisubiri. Nilimkabidhi funguo za fleti — kodi imeshalipwa — nikamwambia atumie pesa alizookoa kwa huduma za maji na umeme na kwa chakula. Aliangua kilio. Nami pia. Nilikuwa nimetenganisha mateso na furaha, na kwa mara moja, pande zote mbili zilikuwa zimeshinda. Sikumpa muda wa kuuliza maswali zaidi. Lakini mara kwa mara, namjulika hali. Kana kwamba alikuwa baba yangu. Jumamosi ile ilinifundisha jambo rahisi: kupanga maisha si kuhusu kufikia malengo binafsi. Ni kuhusu kutafuta njia za kusogeza majaliwa ya mtu mwingine kwa inchi moja. Na wakati mwingine, inchi hiyo ndiyo kila kitu.

TAMATI — BRAND NARRATIVE GILLETTE

Simulizi ya chapa haijengwi na kampeni. Hujengwa na maisha yaliyopita ndani yake. Juzuu la Pili linafunga awamu moja: awamu ambayo Gillette ilikuwa kumbukumbu, kazi, maisha ya zamani. Kuanzia hapa, Gillette inakuwa lugha — msimbo, lenzi, mantiki ya kimuundo. Juzuu la tatu “halitaukamilisha” mfululizo wa juzuu tatu. Litaikamilisha chapa. Kwa sababu chapa si kile inachouza. Ni kile inachosema inapocha kuuza. Na mfululizo huu wa juzuu tatu ni mara ya kwanza katika historia yao kwamba mtu anaisimulia Gillette kutoka ndani ya simulizi, si kutoka ndani ya kampuni. Juzuu la Pili linaishia hapa. Simulizi haiishii.

Nando

Ferdinando Frega